

תערוכות

23 ביוני – 17 בנובמבר 2018

צוות המוזיאון

מנהלת ואוצרת ראשית: ד"ר איה לוריא
מנהלת אדמיניסטרטיבית: תמי זילברט
עוזרת לאוצרת ראשית ומתאמת: דנה רוז
מזכירת המוזיאון, אירועים והפצת תוכן: רעות סולמה-לינקר
רשמת: נועה חביב
עוזרת מחקר: פנינה ולן
מתנדבים: אורית גרוסמן, משה וולנסקי, יפעת פליישר,
סמדר שילה
קבלת קהל ומתאמת מועדון הידידים: נילי גולדשטיין
אב בית: יוסי תמם
יחסי ציבור: הדס שפירא

תערוכות וקטלוג

עריכה: ד"ר איה לוריא
עוזרת לעורכת: דנה רוז
עיצוב גרפי והפקה: סטודיו קובי פרנקו
עריכת טקסט עברית ותרגום לאנגלית: עינת עדי
תרגום לאנגלית של עופר ללוש: גילה אורקין
עיצוב התערוכה "לנשום": רעות עירון
תכנון והתקנת מערכות מולטימדיה: Sasportas AV
שילוט וכיתובים: שיווק בתנועה בע"מ
קריינות המדריך הקולי ועריכתו: ענת שרן-שניידר
הפקת מדריך קולי: Espro Acoustiguide Group
הקמה ותלייה: גמליאל סספורטס, יוסי תמם
בנייה, חשמל ותאורה: עוזי קפצון
דפוס: ע.ר. הדפסות בע"מ, תל-אביב

גולדרייך דה שליט: מקום

אוצרים: אדר' ד"ר צבי אלחייני, אדר' טליה דויד
ארכיון ותחקיר: סמדר לוי
עוזרת הפקה: עלמה דוידדואני
עיצוב: רעות עירון, עמוס גולדרייך אדריכלות
עיצוב גרפי: מיכאל גורדון
עריכת טקסט: עינת עדי, דפנה רוז
ריפוד הכורסאות באדיבות שכטר בדים;
שמלת משכית באדיבות ארכיון הטקסטיל והאופנה ע"ש רוז,
מכללת שנקר, רמת גן

עפרי כנעני ומאי זרחי: אם, אז ... אחרת

פסקול: אלעד ברדס
קריינות: לורן סנדלר
הקלטה: Ateller
הפקת מדריך: Espro Acoustiguide Group
העבודה נוצרה בסיוע מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית;
PACT Zollverein / מרכז הכוריאוגרפיה נורדריין-וסטפאליה, גרמניה

תוכנית חינוך לנוער 2018 של מוז"ה בחסותה הנדיבה של קרן הארוורד גילמן לקידום התרבות בישראל

על העטיפה: אנריקה רמירס, מתוך הווידאו משבי רוח (פרט),
2008, באדיבות האמן וגלריה מישל רן, פריז ובריסל

המידות נתונות בסנטימטרים, רוחב × גובה

© 2018, מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
קט' 2/2018

outset.

תודות לאנשי משרד החוץ הישראלי - מישל שגב, האחראית על עונת התרבות צרפת-ישראל 2018; זיו נברקולמן, ראש החטיבה לדיפלומטיה תרבותית; יוסי בלט, ראש המדור לאמנות פלסטית; וצבי טל, ראש חטיבת אירופה.

על המעורבות והסיוע לתערוכתם של חליל בלבין ומרב קמל אנו מודים לאור צרפתי, אסף אלקלעי, שאול סמילנסקי ואיתי אלוהב. תודה לארז מוצרים תרמופלסטיים על נדיבותם.

תודה לקרן אוטסט, למייסדת הקרן והמנהלת שלה, קנדיה גרטל, ולאיריס ריבקנד בן-צור, מנהלת אוטסט ישראל, על המעורבות הנדיבה. תודה לאמון יריב מגלריה גורדון, תל-אביב. תודה לרויטל גל וקארין שבתאי מגלריה עינגע, תל אביב.

ברצוני להודות לכל אנשי הצוות המעולים המעורבים בפרויקט המחקר, התערוכה והספר המוקדש לפועלם של גולדרייך דה שליט: האחראית לתחקיר הארכיון סמדר לוי, המעצבת רעות עירון, המעצב מיכאל גורדון, העורכת דפנה רו ועוזרת המחקר עלמה דויד. אנו מודים למעצב שים אדרי ולחברת בדי שכטר על מתן החסות לשחזור דגם הכורסה בעיצוב השותפות גולדרייך-גלסדה שליט. תודה לארכיון הטקסטיל והאופנה ע"ש רוז, מכללת שנקר, רמת גן, על השאלת שמלת משכית בעיצובה של פיני לייטרסדורף, שהייתה שמלת כלולותיה של דה שליט.

תודות לאנשי המקצוע המעולים, המלווים את פעילויות המוזיאון דרך קבע: עינת עדי, המופקדת על עריכת הטקסטים ותרגומם לאנגלית, וקובי פרנקו, שעל העיצוב. תודה מיוחדת לרעות עירון, שעיצבה הן את תערוכת גולדרייך דה שליט והן את "לנשום: עבודות מאוסף הווידיאו של משפחת למטרה". תודה לגמליאל סספורטס על מעורבותו בהקמת התערוכות, ולעוזי קפצון, האחראי לחשמל ולתאורה. תודות למתנדבי המוזיאון, המסייעים לנו בנדיבות ובמסירות: אורית גרוסמן, משה וולנסקי, פנינה ולן, יפעת פליישר וסמדר שילה. תודה מיוחדת שלוחה לאנשי צוות מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית, העושים במלאכה לילות כימים: תמי זילברט, דנה רו, רעות סולמה לינקר, נועה חביב, יוסי תמם ונילי גולדשטיין. תבואו כולכם על הברכה.

שותפים רבים וטובים חברו להכנת מערך התערוכות הנוכחי במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית. ברצוני להודות בראש ובראשונה לאמנים עופר לוש, חליל בלבין ומרב קמל. תודה לאספנים ז'אן-קונרד ואיזבל לִמְטֶרָה. זכות היא לנו להציג עבודות וידיאו - מאת צ'ינגמי יאו, סבסטיאן דיאס מוראלס, מוהאו מודיסאקנג, אראש נאסירי, אנרי סאלה, יאנג פודונג, קלמאן קוז'יטור, האיון קוון ואנריקה רמירס - מתוך האוסף האנין שגיבשו לאורך השנים, באוצרות מדויקת של מרי שק. תודות לאדר' עמוס גולדרייך, לאדר' ד"ר צבי אלהייני ולאדר' טליה דויד, שהובילו פרויקט אוצרותי מורכב המנציח את פועלם של האדריכלים ארטור גולדרייך ותמר דה שליט זיכרונם לברכה. החותם שהותירו השנים בתחומי העיצוב והאדריכלות בארץ משתקף בחומרי עיזבונם, שנתרמו לארכיון אדריכלות ישראל. תודה ליוצרות עפרי כנעני ולמאי זרחי על עבודת הסאונד הניסיונית ששילבו במדריך הקולי של מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית, אותה פיתחו במיוחד עבורו.

תודה מקרב לב לראש עיריית הרצליה, משה פדלון, על אמונו הרב במוזיאון. תודה למנכ"ל העירייה ויו"ר ההנהלה הציבורית של המוזיאון, יהודה בן עזרא, שתומך בפעילות המוזיאון ומלווה אותה שנים ארוכות; לליאת תימור, חברת מועצה ויו"ר החברה העירונית לאמנות ולתרבות הרצליה; ולעדי חדד, מנכ"לית החברה העירונית לאמנות ולתרבות הרצליה.

אנו מודים בחום לחברינו בהנהלת מועדון הידידים, התומכים במוזיאון הרצליה לכל אורך הדרך, על תרומותיהם הנדיבות לטובת התערוכות ותוכניות החינוך במוזיאון: שושנה ועמיר אלמגור; יהודית ורוני קצין; יעל וחנן זולינגר, נציג קרן הרווארד גילמן לחינוך ותרבות בישראל. תודה מיוחדת לחגית אזון בכר ולחווה אביטל על פועלן המבורך.

תערוכת הווידיאו מאוסף לִמְטֶרָה מוצגת במסגרת עונת התרבות צרפת-ישראל 2018. היא תולדה של שיתוף פעולה בין גופים ואנשים רבים, שראו לנגד עיניהם תערוכה שתהיה גשר תרבותי-אמנותי התורם לדיאלוג קשוב ולסובלנות הדדית. תודה לאנשי המכון הצרפתי בישראל ובצרפת על תמיכתם הטובה ומעורבותם בפרויקט. במכון הצרפתי, פריז: סטיל קאירובר, מנכ"לית עונת התרבות צרפת-ישראל 2018; פלורה בוי, מנהלת פרויקטים לאמנות חזותית; מארי-סיניה בודאן, מנהלת פרויקטים אדמיניסטרטיביים. במכון הצרפתי בישראל: ברברה וולפר, יועצת תרבות ומנהלת המכון; תהילה רודל, נספחת התרבות וסגנית מנהלת המכון; יעל ברוך, האחראית על פרויקטים תרבותיים ואודיו-ויזואליים.

לנשום: עבודות מאוסף

הווידיאו של משפחת לִמְטָרָה

אוצרת: מרי שק

משתתפים: צ'ינגמי יאו, סבסטיאן דיאס מוראלס, מוהאו מודיסאקנג, אראש נאסירי, אנרי סאלה, יאנג פודונג, קלמאן קוז'יטור, האיין קוון, אנריקה רמירס

התערוכה "לנשום" כוללת עבודות של תשעה אמני וידיאו משמונה מדינות: איראן, אלבניה, ארגנטינה, דרום אפריקה, סין, צ'ילה, צרפת וקוריאה הדרומית. העבודות המגוונות בוחנות, כל אחת בדרכה, את ההגמוניה המערבית ואת הקולוניאליזם והשלכותיו, באמצעות חקירת זהויות אישיות ולאומיות ובחינת אירועים היסטוריים - החל בהפיכות צבאיות ופוליטיות ועד הגירות המוניות - והאיקונוגרפיה שלהם. כל האמנים המוצגים עוסקים, בדרך זו או אחרת, בזהותם ובתרבות מוצאם, וסרטיהם מעוררים מחשבה ואמפתיה. זוהי הזדמנות למפגש עם תרבויות שונות מבעד לעולמותיהם וחלומותיהם של אמנים בינלאומיים.

ניידות תרבותית וגיאוגרפית, כמו גם חשיפה לפנינים שונות של האנושיות, הן היבטים מרכזיים באוסף האמנות של איזבל ז'אן-קונרד לִמְטָרָה, מחשובי האספנים של יצירות וידיאו בצרפת. הם החלו לאסוף אמנות בשנות השבעים למאה העשרים. במסעותיהם בעולם התוודעו לתרבויות שונות, ויצרו אוסף אמנות בינלאומי עם דגש על אמנות לוקאלית. את עבודת הווידיאו הראשונה רכשו ב־1996, ומאז ועד היום הם מתרכזים במדיום זה, מתוך תשוקה לתמונות נעות כביטוי תמציתי של רוח הזמן. האוסף מתמקד באמנות וידיאו של אמנים צעירים, העוסקים בפני החברה - הפוליטיים, הפסיכולוגיים והחברתיים - באמצעים פואטיים או אקספרסיביים.

כותרת התערוכה מתייחסת, בין השאר, לצורך "לקחת נשימה ארוכה" לפני הצפייה בעבודות המוצגות, בין שהן בעלות אופי פוליטי ובין שהן מציגות אירועים טראומטיים אישיים ופחד קיומי. בה בעת, היא גם מתייחסת לחוויה האינטימית שנוצרת בעת הצפייה בווידיאו, בחשיכה, בין הצופה והאמן. הגבול הדק בין הדוקומנטרי והעלילתי, כמו גם הטכנולוגיות הדיגיטליות העכשוויות, מאפשרים שימוש במדיום ככלי ביקורתי חברתי שיש בו גם אורך הנשימה של האמנות, שהוא אחר מזה של שידורי טלוויזיה או סרטונים ברשתות חברתיות.

המפגש בין נושאים חברתיים לבין פיוטיות אמנותית מאפיין את העבודה של קלמאן קוז'יטור (נולד 1983, צרפת) איי הודו עתירי האהבה (2017). לצלילי מוזיקה למחול בשם זה מ־1735 מאת ז'אן-פיליפ ראמו, ווקדים רקדנים שחורים ריקוד בסגנון Krump, שנולד בגטאות לוס

אנג'לס בעקבות המהומות האלימות של 1995, לאחר רצח רודני קינג בידי שוטרים. גם העבודה טהראן ג'לס (2014) של אראש נאסירי (נולד 1986, איראן) משלבת עולמות רחוקים, כפי שמעיד שמה, המלחים יחדיו שמות של שתי ערים. במהלך טיול בשמי לוס אנג'לס היפה מתגלה נוף דמיוני של טהראן ומסופרים זיכרונותיהם של איראנים שהיגרו אליה מביתם. העבר של איראן מפציע אל תוך עיר מערבית עתידנית כמסע של מהגרים. הווידיאו ארוחת בוקר עם מארובי (1997) של אנרי סאלה (נולד 1974, אלבניה) מפגיש בין מקורותיו האלבניים של האמן לבין התרבות הצרפתית: שלוש תופרות נראות בתצלום של סטודיו מארובי, הסטודיו הראשון לצילום באלבניה, כשהן "מלבישות" את האישה העירומה בציור הידוע של אדואר מאנה, ארוחת בוקר על הדשא (1863). מוזהא מודיסאקנג (נולד 1986, דרום אפריקה) מציג בווידיאו להיזי הרים (2015) את החלוקה הגזענית והמעמדית שממשיכה להתקיים בדרום אפריקה שנים לאחר ביטול האפרטהייד, אותה הוא מדגיש באמצעות חלוקה לשחור ולבן כייצוגים של אדונים ומשרתים, כורים ובעלי מכרות. בווידיאו של האיון קוון (נולדה 1981, דרום קוריאה), 489 שנה (2015), נשמע קולו של חייל המתאר את זיכרונותיו משירותו הצבאי שישים שנה קודם לכן לאורך הגבול המפורז בין דרום קוריאה לצפון קוריאה - זיכרונות הכוללים רגעי אימה טראומטיים - תוך כדי מסע חזותי בנוף עוצר נשימה, שבעבר היה כולו שדה מוקשים והיום הוא עתיר צמחייה. הווידיאו של אנריקה רמירס (נולד 1979, צ'ילה) משבי רוח (2008) מתאר אדם הפוסע לתוך ארמון לה מונדה בסנטיאגו דה צ'ילה, מושבו הרשמי של נשיא צ'ילה, שהיה סמל הדמוקרטיה בתקופת סלבדור איינדה ונהפך לשטח צבאי דיקטטורי בעקבות ההפיכה הצבאית ותפיסת השלטון בידי אוגוסטו פינושה ב־1973. הוא צועד במכוון בדרך שעדיין אסורה למבקרים, מטעים את המתח בין משקל ההיסטוריה והתקווה לעתיד. גם יאנג פודונג (נולד 1971, סין) בוחן מצב קיומי, בווידיאו הי, חצר אחורית! השמש זורחת (2001), המתאר ארבעה גברים בלבוש מתקופת "המהפכה התרבותית" שמשוטטים ותועים בדרכם, תלושים לחלוטין, ממלאים מטלות סיזיפיות וחסרות משמעות. דומה שהם שואלים שאלות קיומיות על משמעות החיים בסין העכשווית לעומת המסורתית. צ'ינגמי יאו (נולדה 1982, סין) שועטת בעבודתה המשפט (2013) לעבר מכונת הקפיטליזם, שהפכה לאלוהים - אולי חיזיון עתידי של אינטליגנציה מלאכותית? - וזו עונה בצורה אנושית על גידופיה וטענותיה, הכוללים ציטוטים של אישים היסטוריים כגון מקסים גורקי, וינסטון צ'רצ'יל, מרק טוויין ומאו דזה־דונג. הווידיאו רדיפתה של המכונת הלבנה (2001) של סבסטיאן דיאס מוראלס (נולד 1975, ארגנטינה), שצולם בדרום אפריקה, עוקב אחר סיפור מסע במקום כמעט דמיוני, המצאה שהמציאות מבליחה בה מפעם לפעם, מבקשת לעורר את הזיכרון.

השאיפה למפגש עם הצדדים האפלים או המודחקים של תרבות, חברה או יחיד משותפת לכל הסרטים בתערוכה. זהו, בסופו של דבר, גם מפגש עם הצד האחר של עצמנו, הדורש ומאפשר נשימה עמוקה.

Top: Clément Cogitore,
 image from **Les
 Indes Galantes (The
 Amorous Indies)**,
 2017, HD video, 6 min,
 courtesy of the artist
 and Galerie Eva Hober,
 Paris

Bottom: Hayoun Kwon,
 image from **489 Years**,
 2015, HD video, 12 min,
 courtesy of the artist
 and Vincent Sator
 Gallery, Paris

למעלה: קלמאן קוז'יטור,
 מתוך **איי הודו עתירי
 האהבה**, 2017, וידיאו HD,
 6 דקות, באדיבות האמן
 וגלריה אווה אובר, פריז
 למטה: האיון קוון, מתוך
489 שנה, 2015, וידיאו HD,
 12 דקות, באדיבות האמנית
 וגלריה וינסנט סאטור, פריז

*

מאת עופר ללוש

לזכר דן ברגשטיין

איש מרים ידיים**הוא עירום****אפשר להלביש אותו כפי שילדות מלבישות בובות ברבי****פעם בבגד טייס קרב שנכנע לאויב****פעם במדי אסיר עם טלאי צהוב****ופעם בגלימה בצבע ארגמן של קיסר הפונה לצבאותיו המנצחים****או בשמלה של כהן או מטיף****או סתם בבגדי עבודה של האיש המסמן "עצור"****לסמי־טריילר עמוס חצץ****טביעה - לטבוע, למות****טביעה - להטביע סימן****חייב ללמוד לדבר מהמקום שבו כניעה וניצחון שווים**

עופר ללוש, איש מרים
ידיים, 2018-2017, ברונזה,
51×11×14
Ofer Lellouche, **Man
Raising Hands**,
2017-2018, bronze,
51×11×14

התערוכה "גולדרייך דה שליט: מקום" מציגה את מכלול עבודתם הרחב של בני הזוג והשותפים ארטור גולדרייך (1929–2011), אמן, אדריכל, לוחם חירות ומחנך, ותמר דה שליט (1932–2009), אדריכלית פנים ומעצבת. השניים פעלו בצמתים מרכזיים של זירת העיצוב והאדריכלות בישראל במחצית השנייה של המאה שעברה. ארכיונם, שנקלט בשנים האחרונות בארכיון אדריכלות ישראל, הוא אוסף אישי בלתי שגרתי, מרובה מדיומים. הוא פורש מפעל חיים זוגי חוצה תחומים, הנע בטווח שבין הציבורי והפרטי, הפוליטי והאישי, הקיבוצי-שיתופי והיזמי-עסקי, בין אינטלקט ועבודת כפיים, ובין תקדימים בינלאומיים להשראות מקומיות קדומות. אוסף זה, שחלקים נבחרים ממנו מוצגים בתערוכה במגירות הארכיון עצמן, כולל עשרות אלפי פריטים - שרטוטים ורישומים, שקופיות ותצלומים, מסמכים, חפצים וספרים - המתעדים את פועלם רב-השנים של השניים, וחושף את הקשרים בין הביוגרפיות האישיות והמקצועיות שלהם לבין פרקים בהיסטוריה הפוליטית, המרחבית והאסתטית של ישראל במחצית השנייה של המאה העשרים. אופיו המבוזר של האוסף אפשר - ואף הכתיב - התבוננות תמטית רחבה על עבודתם, שאינה בהכרח היררכית, כרונולוגית או טיפולוגית.

ארטור גולדרייך, יליד דרום אפריקה, החל את דרכו כצייר, כמעצב וכפעיל פוליטי נרדף, שמחה נגד שלטון האפרטהייד במולדתו. ב־1959, במקביל לקריירה משגשגת, עיצב את הבמה והתלבושות לאופרת הג'אז קינג קונג (בימוי: ליאון גלוקמן, הוצגה ביוהנסבורג, דרבן ולונדון), שנחשבת לציון דרך חשוב במאבקם המשותף של שחורים ולבנים לזכויות אדם בדרום אפריקה. ב־1963 נעצר יחד עם פעילים נוספים. לאחר בריחה מתוקשרת מהכלא הדרום אפריקאי עלה לארץ, כאן המשיך את פעילותו נגד משטר האפרטהייד.

זמן קצר לאחר שהשתקע בישראל השתלב גולדרייך, כמעצב וכאמן, בכמה מהצמתים המרכזיים שבהם התגבשה אז שפה חדשה בעיצוב הפנים בישראל. הוא לקח חלק, בין השאר, בצוות העיצוב של מוזיאון ישראל, ירושלים; בעיצוב הפנים של מלון הילטון, תל-אביב; ובעיצוב תבליט קיר במשכן הכנסת, ירושלים (כולם בהזמנת האדריכלית

דורה גד). במקביל, הציג כאמן בתערוכות יחיד, עסק בעיצוב פנים כשכיר וכעצמאי, והתבסס גם כמעצב במה ותלבושות עבור תיאטראות מרכזיים בארץ.

במחצית השנייה של שנות השישים היה גולדרייך ממקימי המחלקה לעיצוב סביבתי ותעשייתי - לימים, המחלקה לארכיטקטורה - בבצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים, שבה לימד עד אמצע שנות התשעים ואף עמד בראשה. הוא היה מהמורים המשפיעים בתחומי העיצוב והאדריכלות בארץ ונדע כאחד הראשונים שהטמיעו שיח ביקורתי-פוליטי בהוראת העיצוב בישראל. הוא לקח חלק פעיל בשיח הפדגוגי הבינלאומי והיה ממנסחי הקריטריונים האקדמיים של מוסדות ההשכלה הגבוהה בתחומי העיצוב והאדריכלות הפועלים כיום בישראל. על אף שהעמיד דורות של תלמידים והיה לאחת מדמויות המפתח בחינוך לעיצוב בארץ, רק מעט ידוע על ההיקף המרשים של עבודות העיצוב והאדריכלות שעליהן היה חתום כעצמאי ובמסגרת שותפותו עם דה שליט. תמר דה שליט, בת הארץ, ממשפחת בוני העיר הרצליה, למדה אמנות ועיצוב באנגליה בשנות החמישים והתחנכה על ברכי המודרניזם הבינלאומי המאוחר. כבר בתחילת דרכה המקצועית, לאחר חזרתה לארץ, לקחה חלק מרכזי באדריכלות הפנים של כמה עבודות ממלכתיות, בהן עיצוב הבמה למשפט הראווה של אדולף אייכמן בבית העם בירושלים ועיצוב לשכות שרים ובכירים בממשלה ובמערכת הביטחון, במסגרת עבודתה במשרדו של האדריכל נחום מרון. בהמשך דרכה כעצמאית, החל בשנות השישים, שיתפה פעולה עם מעצבים ואדריכלים מקומיים, ממנסחי המודרניזם והברוטליזם בישראל. במסגרת עבודתה רבת השנים עם האדריכל נחום זולוטוב תכננה את אדריכלות הפנים למטה שירות הביטחון הכללי בצפון תל-אביב; מועדון חברים, ספרייה וחדר הנצחה בקיבוץ ניצנים; בית ההחלמה יערות הכרמל; בית הכנסת של העדה הלבבית בבאר שבע; ומועדון סגל באוניברסיטת תל-אביב. הן כעצמאית והן לצד שותפיה לאורך השנים - בעיקר גולדרייך - תכננה דה שליט את עיצוב הפנים, הריהוט והטקסטיל עבור שורה ארוכה של מבני ציבור בערים ובקיבוצים, בתי מלון, בתי הארחה ובתים פרטיים.

מכלול עבודתה הנרחב של דה שליט משקף את ניסיונותיהם של אדריכלים ומעצבים מקומיים בני דורה לנסח את המודרניזם הישראלי ואת האסתטיקה הייחודית של הממלכתיות והציבוריות הישראלית, של מרחבי היומיום של האליטה, ושל תרבות הנופש, ההבראה והזיכרון של ישראל בעשוריה הראשונים. תפיסתה הכוללת, המשלבת תמיד עיצוב פנים, ריהוט וטקסטיל, היא פרק חשוב וחסר בהיסטוריה המתהווה של עיצוב הפנים בישראל, המעמיד אותה לצד שורה של מעצבים שהניחו את היסודות לעיצוב הישראלי וביקשו להגדיר מחדש סגנון מקומי-עברי. בין שנות החמישים לשנות התשעים עסקו גולדרייך ודה שליט, ביחד ולחוד, בתכנון ובאדריכלות, בעיצוב גרפי ותעשייתי, בעיצוב טקסטיל, תכשיטים ואופנה, בעיצוב במה ותלבושות לתיאטרון, ברישום,

צור, איור וצילום. לצד כל אלה, עסקו גם בחינוך, כתיבה ומחקר, וכן בפעילות פוליטית-ציבורית ופילנתרופית. כעצמאים ובמסגרת שותפויות שונות, תכננו השניים עשרות פרויקטים בערים ובקיבוצים: חדרי אוכל, מועדונים לחבר, בתי הבראה, בתי עסק ומשרדים, בתי מלון והארכה, מרכזים מסחריים, בתים פרטיים, בתי תרבות, ושורה של אנדרטאות ומרכזי הנצחה. בין השאר, הם הופקדו בשנות השבעים על עיצוב הפנים והריהוט של בנייני מוזיאון הרצליה ובית יד לבנים הסמוך לו, בהזמנת משרד האדריכלים רכטר־זרחי־פרי. תוכניות עיצוב הפנים של המוזיאון ושל בית יד לבנים המוצגות בתערוכה, כמו גם פינת הישיבה המשוחזרת בה, הכוללת דגם של כורסה בעיצוב השותפות גולדרייך־גלס־דה שליט (דגם ששימש בבית יד לבנים ובעבודות פנים רבות אחרות שתכננו באותן שנים), מחזירות את גולדרייך ודה שליט למוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית, ומבקשות, בתוך כך, לספר על חלקם המרכזי, העלום עד כה, בהיסטוריה המקומית של האדריכלות והעיצוב.

ספר מאמרים דו־לשוני מקיף על עבודתם של גולדרייך ודה שליט יתפרסם בנובמבר 2018, לקראת נעילת התערוכה.

תמר דה שליט,
שנות ה־60 למאה ה־20;
ארטור גולדרייך, שנות
ה־70 למאה ה־20, אוסף
גולדרייך דה שליט, ארכיון
אדריכלות ישראל
Arthur Goldreich,
1970s; Tamar de Shalit,
1960s, Goldreich
De Shalit Collection,
Israel Architecture
Archive

שם העצם הוא אחד מחלקי הדיבר והוא מתייחס לכל המילים בלקסיקון, שמצביעות על ישויות בעולם (למשל חפצים ובני אדם, כגון: איש, טלפון, יוסי, הם) ועל רעיונות מופשטים (למשל אהבה, אחריות). [...] תפקידם התחבירי של שמות העצם נקבע בהתאם ליחסיהם עם שאר מרכיבי המשפט, ובהתאם להיררכיה שלהם בתוכו. [...] גם כינויי גוף הם שמות עצם, והם מתנהגים מבחינה תחבירית כשמות עצם.

- "שם עצם", ויקיפדיה

מרב קמל (נולדה 1988) וחליל בלבין (נולד 1987) הם זוג אמנים הפועלים יחד מ־2013, אך שומרים גם על ערוצי יצירה נפרדים. בעבודתם ביחד ולחוד ניכרים הומור שנון, דמיון פרוע, רוח שטות מתגרה ועמדה יצרית משתלחת. כל אלה משמשים אותם להארת היבטים אפלים, רגישים, חושפניים וכואבים של החוויה האנושית, האישית והחברתית, על חולשותיה ומגבלותיה. שפתם הרבת־חומית, המאופיינת בחומריות עשירה ובטכניקות מגוונות - פיסול רך, ציור, רישום, תחריט, תבליט ומיצב - קוראת תיגר על המנגנונים השונים שמכוננים את התרבות, ההגות, החברה והייצוג.

בבסיס העבודה על הפרויקט המוצג במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית עומד צירוף מקרים טרגי. באפריל 2010 התאבדו שני בחורים צעירים בשם חליל בהפרש של יומיים זה מזה: חליל אלוהב וחליל גבעתי־רפ. התוודעותם של זוג האמנים לאירועים קשים אלו הובילה אותם למסע התחקות יצירתי ומחקרי בעקבות השורש ח־ל־ל, שממנו נגזר השם חליל - שקיבל על רקע זה תוקף מצמרר.

בראיון שערכה עם האמן האמריקאי חיים סטיינבך לרגל תערוכתו "זרובבל" בגלריה מגזין III ביפו, שאלה אותו קרן גולדברג על הקשר בין צבע לבין השם שניתן לו על ידי חברת פנטון, והזכירה את "הדרך שבה ויטגנשטיין ניסח את הפרדוקסליות שבנתינת שמות לצבעים. אין אפשר לדעת שירוק הוא ירוק? עבור ויטגנשטיין, מהות הצבע, אם היא קיימת בכלל, מתגלמת רק במלה, בשם". על כך עונה סטיינבך:

מצד אחד, לתת שמות לצבעים זה nonsense אוניברסלי מוחלט, הכול יחסית לקונסנזוס של הסכמה בתוך מבני משמעות

שמתפקדים באופן פוליטי, כלכלי או לינגוויסטי עבור קבוצת אנשים. אבל למעשה ירוק אינו ירוק עבור ילד, לא עד שהוא לומד לזהות אותו ככזה. עבור הילד, החוויה הראשונית של צבע ירוק לא קשורה בכלל עם איך שאנחנו תופסים ירוק על סולם של צבעים. מניפת צבעים היא כמו סולם של תווים או מוזיקה, וברגע שהילד מבין את היחס בין הירוק לשאר החלקים, הוא יכול להתחיל לשחק את המשחק. אבל בחוויה הראשונית, הילד יכול להמציא לצבע הירוק שם אחר, מלה שעומדת עבורו בקרבה לאותו אובייקט ירוק.¹

אם השפה היא מערכת סימנים שמשמשים לתיווך - וייצור - משמעות, המעוגנים בהיסטוריה ובתרבות של קבוצת הדוברים ובהקשרים הייחודיים שבהם היא משמשת, מתבקש לבחון כך גם את משמעות השמות שאנשים מעניקים לילדיהם. שמות הם סימנים טעונים, שלא רק נושאים משמעויות הקשורות למעגלים חברתיים, משפחתיים ותרבותיים שונים, אלא אך עשויים להשפיע על יחס הסביבה לבעל השם, כמו גם על יחסו שלו. כך, שם מבקש לעיתים להנציח קרוב שנפטר או אדם נערץ ולבטא קרבה או שייכות אליו, והוא עשוי לתפקד כהצהרה ערכית, אמונית או פוליטית, או כביטוי רגשי של השתוקקות, נחמה, תקווה או האדרה גלויה או סמויה (של ההורה ו/או הילוד).² בראיונות שקיימו האמנים עם אנשים הנקראים חליל או עם בני משפחותיהם, פגשו כאלו שראו בשם נתון סתמי, לעיתים משעשע, ואחרים שראו בו עול, בעיקר במקרים שבהם יוחסה לבעליו זהות ערבית, שגררה תגובות של חשדנות על רקע גזעני. בערבית נושא השם חליל דווקא משמעות חיובית, של חבר או ידיד. אברהם אבינו מכונה "אל-חליל" - "חברו של האל". בהקשר של התערוכה, ניתן לפרש את הקונוטציות החיוביות הללו כנותנות ביטוי לכמיהה (גם אם פוטנציאלית או מדומיינת) של מעניק השם לבטא חיבור אידיאלי והרמוני בין הרך הנוול והמרחב המקומי. באחת הגרסאות המוקדמות של הפרויקט שולב בו אלמנט תלת-ממדי,³ המזכיר בסגנונו את הפיסול ה"כנעני" שאפיין בשנות הארבעים למאה העשרים את יצירותיהם של אמנים בישראל, בהם יצחק דנציגר, מנחם שמי ואחרים.⁴ בפני השטח של אלמנט זה - המזכיר את דיוקנו של חליל בלבין - היו נעוצים כמה חלילים, שחדרו את המעטפת החיצונית וחוררו אותה נקבים-נקבים, בדומה לחצים המפלחים את גופו של הקדוש סבסטיאן באיקונוגרפיה הנוצרית. כך הוא מתייחס לפנטזיה העברית המקומית (באמנות ומחוצה לה) של התערות טבעית ואורגנית בקרב עמי המזרח התיכון כמהלך שנידון לכישלון, תוך הקרבה עצמית וסבל. "חליל", כידוע, הוא שמו של כלי נגינה שהתפתח, בדגמים שונים, ברחבי העולם העתיק. שמו העברי של הכלי מצביע על אפיוניו ככלי חלול, שנקביו מאפשרים שליטה במנעד הצלילים של הרוח שנושפים לתוכו. בה בעת, כפי שצוין למעלה, השורש שממנו נגזר שם העצם - ח'ל-ל - מוכר במציאות הישראלית משימוש בהקשרים אחרים. בלבין וקמל נמשכו לעיסוק בפער בין האקראי למיסטי, שטומן בחובו המרחב

1 קרן גולדברג, "אנחנו מולקולות שנעות בעולם של מולקולות", ערב רב, כתב עת מקוון, 2018.1.1, <https://www.erev-rav.com/archives/47696>

2 מאיר נדב, סטנלי רבין, אשר שיבר, יצחק בן ציון, בנימין מעוז, העצמי במראת השם: מבט תרבותי-פסיכולוגי על שמות ונרקיסיזם (תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספריית קו אדום, 2008), עמ' 8-20.

3 האלמנט הפיסולי לא כלול בגרסה הסופית של התערוכה, אך עקבותיו נשארו באחד הציורים המוצגים בה.

4 ר' בנימין תמו, גדעון עפרת, דורית לויטה, סיפורה של אמנות ישראל (ירושלים: מסדה, 1991), עמ' 129-149; תמר מנור פרידמן, "ימינו כקדם, על הזיקה למזרח הקדום", בתוך: יגאל צלמונה, קדימה: המזרח באמנות ישראל (ירושלים: מוזיאון ישראל, 1998) עמ' 103-110.

הלשוני והתרבותי. פער זה בא לידי ביטוי בתערוכה בדימויים של דמויות - שממוקמות באתרים מסתוריים ועלומים - הנושפות בעצמות יבשות, שהופכות אגב כך למעין חלילים. העבודה מחזירה את החליל למרחב ארכאי־טקסי רק על מנת לפרק את סוד כוחו המאגי של הכלי ושל שמו, ולהפיח בו חיים בכוח הרוח (זו שנושפים בו, שהיא גם רוח היצירה). במיתולוגיה של העולם הקלאסי היה החליל בן לוויה קבוע בייצוגים של האל פאן, אל הרועים והמוזיקה (המתואר כסאטיר פתייני, חציו גבר וחציו עז), שצליליו מכשפים את כל שומעיהם ומושכים אותם, כחלק מהפולחן הדיוניסי, אל תוך סערת חושים בכחנאלית. חליל הרועים, שנלווה כסממן מאפיין לתיאורים של רועה הצאן, הוא גם חלק מייצוגי "הרועה הטוב" באיקונוגרפיה של הנצרות המוקדמת, במאות הראשונות לספירה הנוצרית, כייצוג לדמותו של ישו המוביל את צאן מרעתו בדרך האמונה הנכונה.¹ על רקע זה, ניתן להבין את דמותו המסתורית של "החלילן מהמלין" בימי הביניים, שבכוח ניוגונו הושיע או הוביל את ההולכים אחריו לאבדון. בציור ההולנדי של המאה ה-17 מתלכדים מרחבי המשמעות הללו בצורת "תמונות מוסר", שבהן נתון החליל בידי עלם או עלמה ענוגים וחשופים קמעה, שהצגתם הארוטית מרמזת על החטא שבהתמסרות לחושניות ומזהירה מפני יום הדין, אליו נגיע כולנו לאחר מותנו.²

ארגז אור ובו דמות של גבר התלוי במהופך הוא אלמנט דומיננטי נוסף בתצוגה. את הרלוונטיות שלו להיסטוריה התרבותית של החליל ניתן לפרש על רקע סיפור ב"מטמורפוזות" של אובידיוס, עליו מתבסס ציורו של טיצ'אן פשיטת עורו של מרסיאס (1570-1576 לערך).³ מרסיאס הסאטיר מצא חליל שאתנה השליכה (משום שחשבה שהנגינה מעוותת את פניה), ולמד לנגן בו. כה גאה היה על כישרונו, עד שהתפאר כי נגינתו עולה על זו של אפולו, אל המוזיקה, והזמינו לתחרות נגינה. התחרות הסתיימה בתיקו, ולכן התקיים סבב נוסף, שבו הפך אפולו את הנבל שניגן בו ופרט עליו - אך מרסיאס לא הצליח לנגן על החליל במהופך, וכך הפסיד בתחרות. אפולו הורה לקשור את מרסיאס לעץ, וכעונש על יהירותו פשט את עורו מעליו בעודו בחיים.

ספר בראשית מתאר כיצד העניק האל שמות לאשר ברא: שמיים וים, יום ולילה, אדם וחווה. אך עם תום מעשה הבריאה של כל בעלי החיים עלי אדמות, הפקיד את הענקת שמותיהם בידי אדם: "וַיִּצְרַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאָדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לְרֹאוֹת מֶה־יִּקְרָאוּלוֹ; וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא שְׁמוֹ. וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וְלִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה (בראשית ב: יט-כ). כך, מסומנת הענקת השם כאחת הפעילויות האנושיות המובהקות ביותר, וכאינדיקציה לתבוניות. הקריאה בשם מעניקה למושאו גושפנקה סמלית, המצביעה על קיומו הפרטיקולרי. לעומת זאת, ניתן לחשוב על תופעת הריבוי של שמות האל ביהדות כביטוי לנצחיותו ולאינסופיותו - כלומר, לחוסר האפשרות להגדירו או לתפוס אותו במערכות הסדר שמארגנות את חיינו. שמו היחידאי של

איור 1
ישו, המתואר כשילוב בין "הרועה הטוב" ואורפאוס, אוחז חליל פאן בידו, פסיפס רצפה, קתדרלת הבישוף תיאודור, אקליייה, איטליה

איור 2
יאן פון ביילרט, נערה עם חליל, 1630 לערך, שמן על בד, 105x128, גלריית האמנות של ניו סאות וולס, סידני

איור 3
טיצ'אן, פשיטת עורו של מרסיאס, 1570-1576 לערך, שמן על בד, 207x212, המוזיאון הלאומי קרמזיר, צ'כיה

אדם מבטא אפוא את גבולותיו הקונקרטיים, וכך גם את קיצו.
 תפיסת שמו של אדם כמושג יצירתי וסימבולי - המייצג מציאות
 פסיכולוגית ובו בזמן נותן ביטוי לרעיונות ולחוויות הקשורים לתפיסתנו
 את העולם - תומכת במתיחת אנלוגיה בין מתן שם ויצירת אמנות.
 בשני המקרים מתקיים אקט של בחירה והטבעה של מצב תודעתי או
 רגשי מסוים באמצעות ייצוג, המופקע מזרימת החיים הטבעית. בדומה
 ליצירת האמנות, השם נותן ביטוי להיבטים שונים ביחסו של האדם
 לעולם ולעצמו שאינם ניתנים לרפלקסיה מילולית⁵ - ובשני המקרים,
 באופן פרדוקסלי, הקפאה מטפורית היא שנותנת ביטוי ממשי לקיומנו.

5 נדב ואחרים, העצמי
 במראת השם, עמ' 48.

חליל בלבין ומרב קמל,
 מתוך הסדרה **שם עצם**,
 2018, דיו ושמן על נייר,
 83x120
 Merav Kamel and Halil
 Balabin, from the series
Noun, 2018, ink and oil
 on paper, 83x120

אם, אז... אחרת, מתוך הסדרה "מיצגים שימושיים במוזיאון הרצליה", היא עבודת אמנות המתחזה למדריך קולי, שיצרו האמנית עפרי כנעני והכוריאוגרפית מאי זרחי (עיצוב סאונד: אלעד ברדס). זוהי התערבות במרחב המוזיאון, שתימשך שנה שלמה. ה"מדריך הקולי" שיצרו מושפע ממאות ביקורות משתמשים באתרי אינטרנט דוגמת Trip Advisor, המתארים את חוויית הביקור שלהם במוזיאון. זהו מדריך קולי שאינו מספק מידע או הסברים על יצירות המוצגות במוזיאון, אלא מתמקד בצופים עצמם, ומזמין אותם להשתתף בכוריאוגרפיה גופנית, מרחבית ורגשית במרחב המוזיאלי. העבודה עושה זאת באמצעות סדרת שאלות, הבנויה ברוח סקרי שביעות רצון, המבקשות מהצופים לבחור בין שתי אפשרויות. בחירותיהם יקבעו את מהלך התקדמותם בין חללי המוזיאון - ויזמנו התבוננות לא שגורה במוזיאון, בעצמם ובמתבוננים האחרים סביבם.

עפרי כנעני ומאי זרחי,
אם, אז... אחרת, הקלטה
קולית, מתוך הסדרה
"מיצגים שימושיים"
במוזיאון הרצליה, 2018
Ofri Cnaani and May
Zarhy, **If, Then... Else**,
audio recording, from
the series "Useful
Interventions in the
Museum," 2018

Ofri Cnaani and May Zarhy: If, Then... Else

If, Then... Else from the series "Useful Interventions in the Museum" is an art work camouflaged as a museum audio guide, created by the artist Ofri Cnaani and the choreographer May Zarhy (sound design: Elad Bardes). It is an intervention in the museum space that will continue for an entire year. This audio piece takes its inspiration from reviews written by museum visitors on websites such as Trip Advisor. The "audio guide" does not provide information or interpretation of works on view in the museum; instead, it focuses on the visitors themselves, and invites them to take part in a physical, spatial, and emotional choreography in the museum space. It does so through a series of questions formulated in customersatisfaction survey form, asking the viewers to choose between two options. The visitors' answers determine the route they take through the museum's galleries. In this way, the piece provokes a unique awareness of the museum, of themselves, and of other visitors around them.

Judaism as an expression of his eternal, endless existence – that is, the inability to define it or conceive of it within the conceptual schemes of our lives. One's individual name is therefore not only an expression of one's concrete boundaries, but also of the finality of one's existence.

A perception of a person's name as a creative, symbolic notion – which represents a psychological state of affairs while giving expression to ideas and experiences related to one's worldview – supports an analogy between naming and art-making. In both, an active choice is made which imprints a particular conceptual outlook or emotional state in representational form, detached from the natural flow of life. Like an artwork, a name is an expression of different aspects of man's view of the world and of himself that cannot be contemplated verbally⁵ – and in both, paradoxically, it is a metaphorical “freezing in time” that truly conveys these complex aspects of our existence.

5 Nadav et al., p. 48.

Merav Kamel and Halil Balabin, from the series **Noun**, 2018, ink and oil on paper, 83×120
 חליל בלבין ומרב קמל,
 מתוך הסדרה **שם עצם**,
 2018, דיו ושמן על נייר,
 83×120

Fig. 1

Jesus Christ depicted as The Good Shepherd–Orpheus hybrid holding pan-pipes, floor mosaic, Cathedral of Bishop Theodore, Aquileia, Italy

Fig. 2

Jan van Bijlert, Girl with a Flute, ca 1630, oil on canvas, 128x105, Art Gallery of New South Wales, Sydney

Fig. 3

Titian, The Flaying of Marsyas, ca. 1570–1576, oil on canvas, 212x207, Kroměříž National Museum, Czech Republic

a common element in shepherd depictions, is also an attribute of the image of the Good Shepherd, a common symbolic representation of Christ leading his flock found in Early Christian art.^{fig. 1} It is against this backdrop that one may understand the mysterious figure of the Pied Piper of Hamelin, who uses the magical power of his flute to save people or to lead them to death. In Dutch seventeenth-century painting all these meanings coalesce in pictures that convey a moral message. In such images, the flute is placed in the hands of a delicate young girl or boy in a state of slight undress, whose erotic appearance implies the sinfulness of sensuality and cautions that the day of reckoning awaits us all.^{fig. 2}

A light-box display of a man hung upside down is another dominant element in the exhibition. Its relevance to the cultural history of the flute may be understood against the backdrop of a story in Ovid's *Metamorphoses*, portrayed by Titian in The Flaying of Marsyas (ca. 1570–1576).^{fig. 3} Having found an aulos (double-reed flute) discarded by Athena (because she didn't like the way she looked when playing it), the satyr Marsyas learned to play it. He was so proud of his talent, that he challenged Apollo, god of music, to a playing contest. The match ended in a draw, and so to decide the winner Apollo played his lyre upside down – but Marsyas couldn't do that with his flute, and so lost the match. Apollo had him hung from a tree, and flayed him alive for his hubris.

The book of Genesis describes God as naming his creation: heaven and earth, day and night, Adam and Eve. But once he finished the creation of all creatures on earth, he left their naming to Adam: "And out of the ground the Lord God formed every beast of the field, and every fowl of the air; and brought them unto Adam to see what he would call them: and whatsoever Adam called every living creature, that was the name thereof. And Adam gave names to all cattle, and to the fowl of the air, and to every beast of the field" (Genesis 2:19–20, KJV). In this way, naming is framed as one of the most quintessential human activities, and an indication of intelligence. Naming gives its object symbolic validation by indicating the particularity of its existence. Conversely, one may think about the phenomenon of God's numerous names in

3 This sculptural element was not included in the exhibition, but traces of it remain in one of the pictures on view.

4 Benjamin Tammuz, Dorith LeVite, Gideon Ofrat, The Story of Israeli Art (Givatayim: Masada Publishers, 1980), pp. 129–149 (Hebrew); Tamar Manor-Friedman, "Our Days as of Old: The Link to the Ancient East," in: Yigal Zalmona, To the East: Orientalism in the Arts in Israel, exh. cat (Jerusalem: The Israel Museum, 1998), pp. 95–119 (Hebrew).

Arab name and resulted in suspicious, racially motivated reactions. In Arabic, in fact, the name has positive connotations, meaning friend. The prophet Abraham is called *al-khalil* – "the friend of God." In the context of the current exhibition, these positive associations may be seen as expressions of the name giver's longing for an idyllic, harmonious connection– even if only a potential or imaginary one – between the newborn and the Israeli locale. One of the project's early versions included a three-dimensional object³ whose style recalled the Canaanite style of sculpture that informed the work of a number of artists in 1940s Israel, including Yitzhak Danziger, Menachem Shemi, and others.⁴ Several flutes were stuck into this element – which recall's Halil Balabin's portrait – piercing the surface and poking holes in it, much like the arrows that pierce the body of St. Sebastian in Christian iconography. In this way it refers to the local fantasy – artistic and otherwise – of Jews becoming an organic part of the Middle East as doomed to failure and entailing self-sacrifice and suffering.

In Hebrew, *halil* is the word for flute – a musical instrument developed in different forms throughout the ancient world. The Hebrew name indicates the instrument's properties as a hollow (*halul*) organ, whose apertures allow one to control the range of sounds produced by blowing wind into it. At the same time, as abovementioned, the root from which it derives is often used in Israeli reality in a completely different context, to describe the fallen (*halal*). Balabin and Kamel were drawn by the gap between the coincidental and the mystical, which is rendered present in the linguistic and cultural spheres. This gap finds expression in the exhibition in images of figures – set within mysterious settings – engaged in blowing into dry bones, thereby turning them into flutes. The work returns the flute to an archaic, ritual sphere – only to deconstruct the secret magical power of the instrument and its name, and blow life into it through the use of creative spirit. In Classical mythology, the flute was a constant feature in representations of the figure of Pan, god of shepherds and music – part human part goat, like a satyr – whose music bewitches and draws whoever listens to it into a Dionysian bacchanalia. Pan-pipes,

In an interview with American artist Haim Steinbach about his exhibition "zerubbabel" at Magasin III Jaffa, Keren Goldberg asked him about the connection between a color and the name given to it by Pantone Company. In reference to the way Wittgenstein articulated the paradox inherent in naming colors, she asks, "How can one know that green is green? For Wittgenstein, the essence of a color, if it exists at all, is embodied in the word, in the name." To which Steinbach replies,

On the one hand, naming colors is utter universal nonsense, in relation to an agreed-upon consensus regarding structures of meaning that have a political, economic, or linguistic function for a group of people. But in fact, green isn't green for a child, not until it learns to identify it as such. For a child, the primary experience of the color green has nothing to do with how we perceive green on a scale of color. A color fan is like a scale of musical notes, and once the child understands the relationship between green and other parts of it he can start playing the game. But initially, when first experiencing it, the child may invent another name for the color green, a word that for him bears a close relationship to that green object.¹

1 Keren Goldberg, "We Are Molecules Moving in a World of Molecules," *Erev Rav*, online magazine, January 21, 2018, <https://www.erev-rav.com/archives/47696> accessed May 12, 2018.

If language is a system of signs used to communicate – and create – meaning, anchored to the history and culture of a group of speakers and to the unique circumstances of its usage, it is only fitting that one should regard the names people give their children in similar vein. Names are charged signs, that not only bear meanings related to social, familial, and cultural contexts but may also influence society's attitude toward a person, and even his or her own outlook. Often, a name is an expression of a wish to immortalize a dead relative or an admired figure, or to express a sense of belonging. It may function as a declaration of values, beliefs, or political affiliation, or as an emotional expression of longing, consolation, hope, or implicit or explicit glorification (of the parent and/or the child).² Conducting interviews with people named Halil or their families, the artists met some who regarded it as an insignificant detail, or an amusing one, and others who saw it as a burden – mostly in cases when it was perceived as an

2 Meir Nadav et al., *The Self Reflected in the Name* (Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad, 2008), pp. 8–20 (Hebrew).

Merav Kamel and Halil Balabin: Noun

Curator: Aya Lurie

A noun (from Latin *nōmen*, literally meaning “name”) is a word that functions as the name of some specific thing or set of things, such as living creatures, objects, places, actions, qualities, states of existence, or ideas. . . . A proper noun or proper name is a noun representing unique entities.

– “Noun,” [Wikipedia](#)

Merav Kamel (b. 1988) and Halil Balabin (b. 1987) have worked together as a couple since 2013 while also maintaining individual artistic practices. Their output – together and apart – is characterized by witty humor, wild imagination, nonsensical spirit, and untamed confrontational inclinations. These attributes serve them in highlighting dark, sensitive, exposed, and painful aspects of individual and social human existence in all its weaknesses and limitations. Their interdisciplinary language, rich in materials and techniques – soft sculpture, painting, drawing, etching, relief, and installation – challenges the mechanisms that underlie culture, thought, society, and representation.

The project on view at the Herzliya Museum of Contemporary Art was triggered by a tragic coincidence of events. In April 2010 two young men, Halil Elohev and Khalil Givati-Rapp (spelled the same in Hebrew as Balabin’s first name, Halil) took their own lives, two days apart. These events led the artists on a creative and research journey of exploring the Hebrew linguistic root ל-ל-נ (h-l-l), from which not only the name Halil is derived but also the word *halal*, which means dead person (of a sudden, unnatural death) – a coincidence that gained horrifying significance in this context.

and a great many monuments and memorial centers. One of these projects was the interior design and furniture of the Herzliya Museum and the adjacent Beit Yad Labanim memorial center, commissioned in the 1970s by the architectural office Rechter-Zarhi-Peri. The interior-design plans of Herzliya Museum and Beit Yad Labanim on display in the exhibition, as well as the reconstructed sitting area which includes an armchair designed by the Goldreich-Gelles-de Shalit firm (used at Beit Yad Labanim as well as many of their other projects at the time), bring Goldreich and de Shalit back to the Herzliya Museum of Contemporary Art, in a bid to recount the central, formerly unacknowledged role they played in the local history of architecture and design.

Sitting area with furniture designed by the Goldreich-Gelles-de Shalit firm, Beit Yad Labanim, Herzliya, 1980s (seated on right: the sculptor Batia Lishansky)

פינת ישיבה עם ריהוט
בטיצוב השותפות
גולדרייך-גלס-דה שליט,
בית יד לבנים, הרצליה,
שנות ה-80 למאה ה-20
(יושבת מימין: הפסלת
בתיה לישנסקי)

A comprehensive bilingual book about the work of Goldreich and de Shalit will be published in November 2018, towards the close of the exhibition.

Maron architectural firm) in the interior design for several government projects, including the design of the courtroom for the 1961 Eichmann trial in Jerusalem, and the design of office spaces for ministers and senior members of government and the Israel Defense Forces.

Later on, as an independent interior designer – from the 1960s onward – she collaborated with local designers and architects who gave form to local Modernism and Brutalism. In her years-long collaboration with the architect Nahum Zolotov she designed the interiors of the Israel Security Agency (Shin Bet) headquarters in Tel Aviv; a community center, library, and memorial room at Kibbutz Nitzanim; a sanatorium for the Babylonian community in Be'er Sheva; and a faculty club at Tel Aviv University. Both independently and with her partners over the years – chiefly Goldreich – de Shalit designed the interiors, including furniture and textile, of many public buildings (in cities and on kibbutzim), hotels, and private dwellings.

De Shalit's extensive body of work is a reflection of the endeavor of her generation of local architects and designers to formulate, during Israel's first decades, local Modernism and the unique aesthetic features of the local official and public spheres, high-end residential and work spaces, and Israel's cultures of recreation, convalescence, and memorialization. Her holistic approach, always combining interior with furniture and textile design, represents an important missing chapter in the history-in-the-making of interior design in Israel, where she stands alongside the designers who, in a bid to create a local style, laid the foundations for Israeli aesthetics.

From the 1950s through the 1990s, Goldreich and de Shalit pursued, together and apart, design and architecture; graphic and industrial design; textile, jewelry, and fashion design; stage-set and costume design for the theater; drawing, painting, illustration, and photography. At the same time, they continued to teach, research, and write, and engaged in political, public, and philanthropic work. Independently and in numerous collaborations they designed dozens of projects in cities and on kibbutzim: dining halls, communal centers, convalescence homes, businesses and offices, hotels and recreational centers, commercial centers, private domiciles, cultural venues,

important landmark in black and white activists' joint struggle for human rights in South Africa. In 1963 he was detained, along with a number of activists, at Liliesleaf Farm. His escape from prison, accompanied by extensive media coverage, was followed by emigration to Israel, where he continued his anti-Apartheid efforts.

Shortly after settling in Israel Goldreich became active in some key Israeli arenas responsible for developing a new, contemporary language of interior design. These included, among others, the design team for The Israel Museum, Jerusalem; interior design of the Hilton Hotel, Tel Aviv; and design of a mural relief at the Knesset, Jerusalem (all commissioned by architect Dora Gad). At the same time, he held solo exhibitions of his artwork, engaged in interior design (as a freelancer or salaried employee), and made a name for himself as a stage-set and costume designer for important theaters around the country.

In the second half of the 1960s, Goldreich co-founded the Department of Environmental and Industrial Design – which was to become the Department of Architecture – at the Bezalel Academy of Arts and Design, Jerusalem, where he was a teacher and department head until the mid-1990s. He was one of the most influential educational figures in the fields of design and architecture in Israel, and became known as one of the first to integrate critical and political discourse into the design curriculum of teaching establishments in the country. Taking active part in the international pedagogical discourse, he was a significant contributor to the formulation of academic criteria for Israeli institutions of higher education in design and architecture. Yet despite having taught generations of students and being one of the central figures of design education in Israel, very little is known about the impressive scope of design and architecture projects that he produced, both independently and as de Shalit's partner.

De Shalit was born in Israel to a family of pioneers, who were among Herzliya's founders. She studied art and design in 1950s London, at the time of late international Modernism. Already at the outset of her career, on her return to Israel, she took part (working for the Nahum

Goldreich De Shalit: Locale

Curators: Zvi Elhyani, Talia Davidi

The exhibition "Goldreich De Shalit: Locale" showcases the extensive practice of the professional partners and married couple Arthur Goldreich (1929–2011), an artist, architect, freedom fighter, and teacher, and Tamar de Shalit (1932–2009), an interior designer. They played an active role at key points in Israel's architecture-and-design history in the second half of the twentieth century. Their archive, received by the Israel Architecture Archive in recent years, is an unusual personal collection that spans a variety of mediums. It is a twofold oeuvre that runs the gamut between the public and private, the political and personal, communal kibbutz projects and entrepreneurial ones, intellect and craftsmanship, and international precedents and ancient local inspirations. The collection, selected parts of which are presented in the exhibition in their archival drawers, includes tens of thousands of items: drawings and plans, slides and photographs, documents, objects, and books. Documenting many years of work, they accentuate the links between the two creators' personal and professional biographies and chapters in the political, spatial, and aesthetic history of Israel. The decentralized nature of the collection has enabled, and even dictated, a broad thematic perspective that is not necessarily hierarchic, chronological, or typological.

South African-born Goldreich started out as a painter, designer, and persecuted political activist who protested against Apartheid in his country. In 1959, in addition to his thriving career, he designed the stage set and costumes for the jazz opera *King Kong* (directed by Leon Gluckman, performed in Johannesburg, Durban, and London), an

28 Ofer Lellouche, **Head
and Hand**, 2017–2018,
painted wood,
37×23×32
עופר ללוש, **ראש ויד**,
2017–2018, עץ צבוע,
37×23×32

Ofer Lellouche: Head and Hand

Curator: Aya Lurie

*

By Ofer Lellouche

In memory of Dan Bergstein

**a man raises his hands
he is nude
one may dress him like girls dress up their Barbie dolls
sometimes in the flight suit of a pilot surrendering
to the enemy
in a prison uniform with a yellow star
in the crimson gown of a Caesar addressing his
victorious armies
with the robe of a priest or preacher
or in the work clothes of a man who signals "STOP" to a
semi-trailer truck carrying gravel**

**drowning: to die, to disappear
drawing: imprinting a trace**

**I must learn to speak from the place where surrendering
and victory are one**

30 Top: Enrique Ramírez,
image from **Breezes**,
2008, HD video, 13
min, courtesy of the
artist and Galerie
Michel Rein, Paris
and Brussels
Bottom: Qingmei
Yao, image from **The
Trial**, 2013, video,
8 min 59 sec, courtesy
of the artist

למעלה: אנריקה רמיז,
מתוך **משיכי רוח**,
2008, וידיאו HD, 13 דקות,
באדיבות האמן וגלריה
מישל ריין, פריז ובריסל
למטה: צ'ינגמיי יאו, מתוך
המשפט, 2013, וידיאו,
8:59 דקות, באדיבות
האמנית

us on a visual journey through breathtaking landscape, a former mine field now overgrown by vegetation. The video Breezes (2008) by Enrique Ramírez (b. 1979, Chile) depicts a man walking toward Santiago de Chile's Palacio de la Moneda, the official seat of the Chilean president. A symbol of democracy during the time of Salvador Allende, it became a dictatorial military site following the 1973 coup d'état led by Augusto Pinochet. The man pointedly heads in the direction still forbidden to visitors, accentuating the tension between the weight of history and hope for the future. Yang Fudong (b. 1971, China), too, explores an existential state. The video Backyard Hey! Sun is Rising (2001) depicts four men, dressed in Cultural Revolution uniforms, that appear to be aimless and ineffectual, performing Sisyphean, meaningless tasks. They seem to pose existential questions about the meaning of life in contemporary China versus its traditional values. Qingmei Yao (b. 1982, China) gallops in her video The Trial (2013) toward the capitalist vending-machine-turned-deity – perhaps a futuristic vision of Artificial Intelligence? – which responds in human form to the artist's condemnations, including quotations from historic personages such as Maxim Gorky, Winston Churchill, Mark Twain, and Mao Zedong. The video The Persecution of the White Car (2001) by Sebastián Díaz Morales (b. 1975, Argentina), filmed in South Africa, is a journey through an almost imaginary place, a fiction through which reality flickers on occasion, seeking to prod memory awake.

The videos in the exhibition all share a wish to create an encounter with the dark or repressed aspects of culture, society, or the individual. When all is said and done, this is also an encounter with our own dark side, which both demands and enables a deep breath of air.

“a deep breath” when watching the works on view, whether they are political or present personal traumatic events and existential fears. At the same time, it wishes to draw attention to the intimacy formed during the viewing experience, in the dark, between viewer and artist. The fine line between the documentary and fictional, coupled with contemporary digital technologies, enable the medium to be used as a tool of social criticism which, at the same time, is informed by the breathing space offered by art, which is quite different from that of TV programs or social-media clips.

An encounter between social issues and poetics is at the heart of the work by Clément Cogitore (b. 1983, France), Les Indes Galantes (The Amorous Indies) (2017). Dance music by that title composed in 1735 by Jean-Philippe Rameau accompanies black dancers performing Krump, a dance style born in Los Angeles ghettos after the 1995 riots sparked by Rodney King’s killing by cops. The video by Arash Nassiri (b. 1986, Iran), Tehran-Geles (2014), also juxtaposes distant worlds, as indicated by its title – a portmanteau word deriving from the names of two cities. An imaginary view of Tehran is revealed during a journey through the Los Angeles sky, as the stories of Iranian immigrants to it are recounted. The history of Iran appears within a futuristic Western city as a story of migration. Anri Sala (b. 1974, Albania) presents Déjeuner avec Marubi (1997), bringing together the artist’s Albanian heritage and French culture: three seamstresses depicted in a snapshot by the famous Studio Marubi, which had introduced photography into the Balkans, “dress” the nude woman in the famous painting Le Déjeuner sur l’herbe by Édouard Manet. To Move Mountains (2015) by Mohau Modisakeng (b. 1986, South Africa) stresses the racist class division that continues to inform South African society years after Apartheid was abolished, presenting black and white as representations of masters and slaves, miners and mine owners. The video 489 Years (2015) by Hayoun Kwon (b. 1981, South Korea) is accompanied by the voiceover of a soldier describing his memories of his military service sixty years before along the South Korea’s demilitarized border with North Korea – including traumatic moments of terror – while the camera takes

Respire: Works from the Lemaître Video Art Collection

Curated by Marie Shek

Artists: Clément Cogitore, Yang Fudong, Hayoun Kwon, Mohau Modisakeng, Sebastián Díaz Morales, Arash Nassiri, Enrique Ramírez, Anri Sala, Qingmei Yao

The exhibition “Respire” features works by nine video artists from eight countries: Albania, Argentina, Chile, China, France, Iran, South Africa, and South Korea. Exploring identity, both individual and national, and historic events – from military coups and political upheaval to mass migrations – and their iconography, the varied works engage, each in its own way, with the Western hegemony and with colonialism and its ramifications. This is an opportunity for an encounter with different cultures through the eyes and dreams of international artists. All the artists on view in the current exhibition engage, in one way or another, with an exploration of their identity and culture of origin, and their videos provoke thought and empathy.

Cultural and geographic mobility, as well as exposure to different aspects of humanity, are paramount to the Lemaître Art Collection. The collectors, Isabelle and Jean-Conrad Lemaître, have one of the most important video-art collections in France. They started collecting art in the 1970s. Having become acquainted with many cultures during their extensive travels around the world, at the heart of their international art collection are works that engage with issues of locality. They acquired their first video work in 1996, and since then have focused on this medium, with a passion for moving pictures as a pithy expression of the spirit of the time. The collection is comprised chiefly of video art by young artists who explore different facets of society – political, psychological, and social – by poetic or expressive means.

The title of the exhibition refers to the need to take

Many wonderful people have taken part in the preparation of the current group of exhibitions at the Herzliya Museum of Contemporary Art. We are grateful to the artists Ofer Lellouche, Merav Kamel and Halil Balabin. We extend our thanks to the collectors Isabelle and Jean-Conrad Lemaître. It is a privilege to present video art from their refined collection by the artists Clément Cogitore, Yang Fudong, Hayoun Kwon, Mohau Modisakeng, Sebastián Díaz Morales, Arash Nassiri, Enrique Ramírez, Anri Sala, and Qingmei Yao. Thanks go to Arch. Amos Goldreich, Arch. Dr. Zvi Elhyani, and Arch. Talia Davidi for a complex curatorial enterprise encompassing the work of the late architects Arthur Goldreich and Tamar de Shalit. The impact of their work on local design is reflected in their archive, donated to the Israel Architecture Archive. Thanks to Ofri Cnaani and May Zarhy for the experimental sound work they included in the museum's audio guide, developed especially for the purpose.

Heartfelt gratitude is extended to the Mayor of Herzliya, Moshe Fadlon, for his support and faith in the museum. We are grateful to Yehuda Ben Ezra, Director General of Herzliya Municipality and Chairperson of the museum's Board of Directors, for his ongoing support; Liat Timor, Chairperson of the Herzliya Arts and Culture Corporation and City Council Member; and Adi Hadad, CEO of the Herzliya Arts and Culture Corporation.

Warm appreciation is extended to the management of the Friends of the Museum, who faithfully support the museum's running, for their generous support of our exhibitions and educational programs: Yehudith and Ronnie Katzin; Amir and Shoshana Almagor; and Yael and Hanan Salinger, representative of the Howard Gilman Israel Culture Foundation. Special thanks to Hagit Uzan Bachar and Hava Avital for their welcome involvement.

The exhibition of video art from the Lemaître Collection is presented as part of the France-Israel Season 2018. It is the outcome of a collaboration between many people and institutions, all of whom envisaged it as a cultural bridge promoting dialogue and mutual tolerance. We are grateful to the French Institute in Israel and in France for the wonderful involvement in the project. In the French Institute, Paris: Cécile Caillou-Robert, General Manager of the France-Israel Season 2018; Flora Boillot, Project Manager for Visual Arts; Marie-Sygne Budan,

Administrative Project Manager. In the French Institute, Israel: Barbara Wolffer, Art Consultant and Director; Tilla Rudel, Cultural Attaché and Deputy Director; Yael Baruch, Cultural and Audiovisual Project Manager. We thank the representatives of the Israel Ministry of Foreign Affairs: Michele Seguev, Chief Coordinator, France-Israel Season 2018; Ziv Nevo Kulman, Head of Cultural Diplomacy; Yosef Balt, head of the Plastic Arts Unit; Zvi Tal, Minister-Counselor at the European Affairs Division.

For their involvement and assistance to the exhibition by Merav Kamel and Halil Balabin we thank Asaf Elkalai, Itai Elohev, Or Sarfati, and Shaul Smilansky. Thanks to Erez Technical Textiles for their generosity.

We are grateful to the Outset Contemporary Fund, to its founder and director, Candida Gertler, and to the director of Outset Israel, Iris Rywkind Ben Zour, for their generous involvement. Thanks to Amon Yariv of Gordon Gallery, Tel Aviv. Thanks to Revital Gal and Karine Shabtai of Inga Gallery, Tel Aviv.

Appreciation is extended to all the individuals who have taken part in the research, exhibition, and book project devoted to the Goldreich De Shalit oeuvre: Smadar Levy, in charge of the archive and research; designer Reut Iron; designer Michael Gordon; editor Daphna Raz; and research assistant Alma Davidi. We are grateful to the designer Shim Edri and the Shechter Fabric Company for endorsing the reconstruction of the armchair designed by the Goldreich-Gelles-de Shalit firm. Thanks to the Rose Fashion and Textile Archive, Shenkar College, Ramat Gan, for the loan of a Maskit dress designed by Fini Leitersdorf, which was de Shalit's wedding dress.

We thank the superb professionals who accompany the museum's activities: Einat Adi, in charge of the Hebrew text editing and English translation, and Kobi Franco, in charge of design. Special thanks to Reut Earon, who designed the "Respire" and Goldreich De Shalit exhibitions. Thanks to Gamliel Sasportas for his help in the installation, and to Uzi Kapzoon, in charge of electricity and lighting. Thanks to the volunteers who assist us with great dedication: Ifat Fleisher, Orit Grosman, Smadar Shilo, Pnina Velan, and Moshe Wolanski. Thanks go to the Museum staff for their tireless efforts: Tammy Zilbert, Dana Raz, Reut Sulema-Linker, Noa Haviv, and Yosi Tamam, and Nili Goldstein. Bless you all.

Museum Staff

Director and Chief Curator: Dr. Aya Lurie
Administrative Director: Tammy Zilbert
Assistant to Chief Curator and Coordinator: Dana Raz
Office Manager, Event and Distribution Coordinator:
Reut Sulema-Linker
Registrar: Noa Haviv
Research Assistant: Pnina Velan
Volunteers: Ifat Fleisher, Orit Grosman, Smadar Shilo,
Moshe Wolanski
Reception and Friends of the Museum Coordinator: Nili Goldstein
Maintenance: Yosi Tamam
Public Relations: Hadas Shapira

Exhibitions and Catalogue

Editor: Dr. Aya Lurie
Editorial Assistant: Dana Raz
Design and Production: Kobi Franco Design
Hebrew Text Editing and English Translation: Einat Adi
Ofer Lellouche English Translation: Gila Orkin
"Respire" Exhibition Design: Reut Earon
Multimedia Systems Design and Installation:
Sasportas AV
Signs and Labels: Marketing in Motion Ltd.
Audio-Guide Narration and Editing: Anat Schneider-Sharan
Audio-Guide Production: Espro Acoustiguide Group
Installation and Hanging: Gamliel Sasportas, Yosi Tamam
Construction, Electricity and Lighting: Uzi Kapzoon
Printing: A.R. Printing Ltd., Tel Aviv

Goldreich De Shalit: Locale

Curators: Arch. Dr. Zvi Elhyani, Arch. Talia Davidi
Archive and Research: Smadar Levy
Production Assistant: Alma Davidi-Doani
Design: Reut Earon, Amos Goldreich Architecture
Graphic Design: Michael Gordon
Text Editing: Einat Adi, Daphna Raz
The armchair upholstery was kindly donated by Shechter Fabrics;
Maskit dress courtesy of the Rose Fashion and Textile Archive,
Shenkar College, Ramat Gan

Ofri Cnaani and May Zarhy: If, Then... Else

Sound Design: Elad Bardas
Voice: Lauren Salndler
Recording: Ateller
Production: Espro Acoustiguide Group
The piece was supported by Herzliya Museum of
Contemporary Art; PACT Zollverein / Choreographisches
Zentrum NRW Betriebs GmbH

**MUZA's 2018 Youth Education Program is
kindly supported by the Howard Gilman Israel
Culture Foundation.**

On the cover: Enrique Ramirez, image from the video Breezes
(detail), 2008, courtesy of the artist and Galerie Michel Rein,
Paris and Brussels

Dimensions are given in centimeters, height precedes width.

© 2018, Herzliya Museum of Contemporary Art
Cat. 2018/2

outset.

ממ

Exhibitions

June 23 – November 17, 2018